

DE VERKEERDE WERELD.

Ik herinner mij nog zeer goed, als jongen, vreemd te hebben opgekeken, toen ik eens van een land las, waar alles anders was dan bij ons, waar de bladeren zóódanig aan de takken zaten, dat zij geen schaduw opleverden; waar de pit buiten om de kers groeide in plaats van er in; waar de vogels haren hadden in plaats van vederen; waar de zwanen zwart waren in plaats van wit, waar de dalen onvruchtbaar waren en het hooge bergland vruchtbaar was, en ik weet niet wat al meer.

Dat land was Australië.

Het maakte toen een levendigen indruk op mij en toen het mij onlangs weér te binnen schoot en ik er over sprak, bleek mij, dat er velen waren, die daarvan nog nimmer gehoord hadden en begreep ik, dat het ook voor de lezers van dit blad misschien wel belangwekkend kon zijn, iets te vernemen over de wonderen van de Australische planten- en dierenwereld.

Want er is werkelijk veel zonderlings in dat Australië en reeds de eerste ontdekkingsreizigers wisten vreemde dingen van dat land te vertellen, zoodat zij tot de conclusie kwamen, dat Australië de »verkeerde wereld" was.

Al moge nu in die voorstelling veel overdrevens zijn, toch is het een feit, dat Australië in zekeren zin het wonderland is, betreffende de vormen van het planten- en dierenrijk. Men behoeft slechts te denken aan het vogelbekdier en den gomboom.

In de eerste plaats vreemd is het, dat men in Australië het beste tuin- en bouwland niet in de dalen vindt, zooals in ons werelddeel vrij algemeen, maar in de hooger gelegen streken, terwijl naar de dalen toe de vruchtbaarheid afneemt. De bodem is er niet met een dicht grastapijt bedekt, doch vertoont slechts hier en daar enkele boschjes en kleine plekken gras. De bosschen zijn in Europa bekend om hun koele schaduw, doch de Australische bosschen gelijken op den aanleg van een park; de boomen staan groepsgevijs en alleen, zonder het lage onderhout, dat ze bij ons zoo schilderachtig maakt en zoo dicht doet zijn en hunne bladeren keeren niet hunne oppervlakte naar de zon, maar de kanten. Daardoor worden dus de heete zonnestralen niet opgevangen, maar glijden tusschen het loof door. De ijzerhoutboom, wegens de roode kleur van het hout ook wel rundvleeschhout genoemd, een tot de casuarinen behorende 9 à 10 meter hooge boom, brengt geen bladeren, maar op halmen gelijkende twijgen voort. Ja, de *Acacia spinescens* vertoont in plaats van bladeren slechts ietwat verbreedde bladstelen. Daarentegen bestaat het door de kolonisten zoogenoemde »Naaldwoud" (pine forest) hoofdzakelijk uit *callitris*, die geen naalden, maar loof heeft, dat aan onze levensboom herinnert. Algemeen bekend zijn de koortswerende gomboomen (*Eucalyptus*), wier bladeren zóó staan, dat zij hunne kanten de zon toekeeren. Bovendien bezitten vele soorten zulke saprijke wortels, dat zij in dit zonderlinge land, waar zelfs de rivieren dikwijls in het zand der woestijn te niet loopen of in een complex van moerassen en meeren als het ware verdwijnen, voor de inboorlingen maar al te dikwijls de eenige bron vormen.

De doodschheid der Australische vlakten wordt nog verergerd door de weinige verscheidenheid van vormen der plantenwereld, waardoor het landschap een onbegrijpelijk vervelenden indruk maakt. Zoo valt b.v. de grasboom (*Xanthorrhoea hastile*), die in de verte op een palm gelijkt, bij nadere kennismaking zeer tegen, daar hij dan, in plaats van een fraaie kroon, slechts een onaanzienlijke bundel grasachtige bladeren vertoont. Bovendien gaat de wisseling der jaargetijden, welke ons vergast op de kleurenpracht van de herfst en het frissche groen van de lente, hier onopgemerkt voorbij, door het on-

veranderlijke blauwachtig groen der Australische plantenwereld.

Eene andere bijzonderheid is, dat de boomen niet, zooals bij ons, periodiek hun loof afwerpen, maar de bast verliezen. Eenmaal per jaar en wel in de eerste herfstmaand, in Maart, vervelt de boom als het ware. De bast schijnt dan verzengd door de zon; er trekken blaren in, de bast rolt zich af en valt in stukken naar beneden. Ik behoef niet te zeggen, dat deze eigenaardigheid den boomen een alles behalve schoon voorkomen geeft.

Nog zonderlinger is, dat men daar doornen heeft, die bladeren en bloemen dragen. Een sierlijke heester, *Cryptanbra spinescens*, prijkt eerst met louter twijgen, dan verandert ieder twijgje in doornen, waaraan weldra eerst kogelvormige bloemen en daarna bladeren komen. Men vindt daar peren, uit de familie der *Proteaceën*, altijd groene boomen en struiken, die in plaats van met het dunne eind, zooals bij ons, met het dikke eind aan den steel zitten en de Australische kers heeft de kern of pit niet van binnen, maar van buiten aan de punt.

In overeenstemming hiermede vertoonen ook vele bloemen allerlei zonderlingheden. Terwijl zij bij ons voornamelijk uitblinken door heerlijke kleuren en geuren, zijn zij in Australië bijna zonder uitzondering reukloos en meest van een eenvoudige groenachtige kleur. Paddestoelen behoeft men des daags niet te zoeken, veel beter kan men dat doen des nachts, want zij phosphoriseeren en lichten des nachts ver door het woud heen.

Als wij nu een kijkje in de dierenwereld nemen, dan komen er nog vreemder dingen aan het licht. Dat b.v. de uilen op den dag vliegen en de koekkoek een nachtvogel is, beteekent nog niet veel, maar de arenden zijn er wit en de zwanen zwart, juist andersom als bij ons. In dit merkwaardige land vindt men een zoogdier, met den snavel van een eend, dat eieren legt, een vogel met wollige op haren gelijkende vederen, zonder staart of vleugels, zooals de Emu, de Australische Casuaris en de op Nieuw Zeeland nog zeldzaam voorkomende Kiwi. Verder heerscht in de wouden een drukkende stilte, omdat de meeste vogels de gave van den zang missen, maar er huist ook niet dat heirleger van roovers, dat onze vogels overal uitroeit, uitgezonderd de Dingo of wilde hond, die misschien nog wel ingevoerd is.

Daardoor is het begrijpelijk, dat behalve de vleugellooze Emu, daar soorten kunnen bestaan, die bij ons hun leven geen oogenblik

zeker zouden zijn. Ik behoef hier slechts te wijzen op de in holen in den grond levende uil-papagaai, de boschkalkoenen, die in de bosschen groote hoopen rottende bladeren bijeenbrengen, waarin zij hunne eieren leggen, ten einde ze door de natuurlijke warmte in die gistende hoop te laten uitbroeden; de slechts zelden vliegende liervogel en de prachtige paradijsvogels. Een sprekend bewijs voor de bijna totale afwezigheid van gevaar en de ongestoorde rust, welke in deze wouden heerscht, is de Prieelvogel, *Colodera maculata*, die zich in de nabijheid hunner nesten prieelgangen bouwen, welke zij opsmukken met fraai gekleurde vederen, steentjes, schelpen, mos en bloemen en waarin zij spelen en hunne huwelijksfeesten vieren.

Even stil als het in de wouden is, is het ook langs veld en wegen. Waar zij niet door Europeesche kolonisten zijn ingevoerd, ziet men geen runderen, geiten en schapen; want in Australië ontbreken de hoefdieren geheel. Evenzeer ontbreken de roofdieren, zooals beren, vossen, marters, tijgers, enz. Daarentegen komt in groot aantal voor eene diersoort, welke vóór duizenden en duizenden jaren de geheele aarde bevolkte en uit wie zich, volgens DARWIN, alle hoogere zoogdieren ontwikkeld hebben, n.l. de buideldieren (*Marsupalia*). Men vindt ze in Australië nog in allerlei soorten, van den 3 M. langen Reuzen-Kangaroo (*Macopus giganteus*) tot den kleinen, nauwelijks 6 c.M. langen Buidelwezel. Terwijl de grootere soorten op het Australische vastland zich met plantaardig voedsel voeden, leeft op het naburige eiland Tasmania de Buidelwolf (*Thylacinus cynocephalus*), een vleeschetend roofdier van 1 M. lengte en in holen heeft men de overblijfselen gevonden van een vleeschetend reuzenbuideldier, de Thylacoleo, wiens schedel gelijk op dien van een leeuw.

Hoogst zonderlinge dieren zijn de kloakendieren (*Monotremata*), zoo genoemd, omdat zij, evenals de vogels, slechts één opening voor alle uitwerpselen bezitten. Hiertoe behooren de Mierenegel (*Echidna hystrix*), een plomp schuw dier, dat op onzen egel gelijk, dat zich met mieren voedt en bij dreigend gevaar zich samenrolt of snel ingraaft; het vogelbekdier (*Ornithorynchus paradoxus*), wiens lichaam op dat van een bever gelijk. Met zijn snavel, welke volkomen op dien der eenden gelijk, slobbert hij op dezelfde wijs als dezen in het water; hij leeft van kleine waterdieren en graaft in den oever een hol. DARWIN, die op zijn reizen het geluk had hen gade te slaan, zegt er van: »Zij duiken en spelen aan de oppervlakte van het water, doch lieten zoo weinig van hun lichaam zien, dat men

zou gemeend hebben dat het waterratten waren. Een opgezet exemplaar geeft geen juist idee van het voorkomen van kop en snavel in verschen toestand, daar de laatste hard wordt en krimpt. Beide geslachten hebben tot een snavel verlengde en door een naakte hoornachtige huid overtrokken kaken, die volkomen gelijk is aan den snavel van een eend."

Het is nog geen twintig jaar geleden, dat men ontdekte dat de voortplanting van deze beide overgebleven geslachten van *Monotremes* door eieren plaats heeft. Deze zijn ongeveer 2 c.M. lang, wit en bezitten een dojer; zij doen denken aan de eieren van reptielen. Het dier draagt ze bij zich in twee zijdelingsche buikplooien, welke in den tijd der voortteling ontstaan, tot de jongen uitkomen. Zij worden evenals kleine zoogdieren gezoogd, ofschoon men het eigenlijk geen zoogen kan noemen; want de tepels ontbreken bij het moederdier en de jongen likken de melk af.

De grootste tegenstelling met deze zoogdieren vormen de Australische struizen, de Casuaris en de Emu, twee verwante soorten van loopvogels met geheel ingekrompen vleugels en staart, wier vederkleed volkomen op haar gelijkt. Evenals bij de andere struisvogelsoorten bebroeden de mannetjes de in een holte van den grond gelegde eieren en leiden de jongen rond.

In overeenstemming met deze overblijfselen van een lang verdwenen dierenwereld, die in geen enkel opzicht op de onze gelijkt, is de zoogenaamde Longenvisch of Baramoenda (*Ceratodes*). Deze overgangsvorm van amphibie op visch leeft tusschen het dichte wortelnet der boomen en waterplanten aan de oevers der Australische rivieren. Gedurende het natte jaargetijde ademen zij, evenals alle visschen, door kieuwen, doch als de droge tijd aanbreekt, trekt het dier zich diep in de modder terug, maakt van modder en bladeren een nest en ademt door longen, totdat de regentijd weer intreedt.

Even buitengewoon, even zonderling als de flora en de fauna van Australië is de mensch, de inboorling. Hij gaat nog geheel naakt en versmaadt alle beschaving. Evenals de dieren is hij afhankelijk van wat de natuur hem oplevert, van daag overvloed, morgen gebrek. Wat zijn voedsel betreft heeft hij geen voorkeur voor het een of het ander; wat eetbaar is eet hij. Hij slaat zijn legerplaats op waar hij zich bevindt, zonder naar een gunstige gelegenheid om te zien. Zijn familie bestaat gewoonlijk uit verscheidene vrouwen en kinderen. Hun taal heeft onderling een geringe verwantschap, maar

gelijkt niet het minst op eenige andere taal der wereld. Het geloof aan hoogere wezens bepaalt zich tot de vrees voor booze geesten, op wier rekening hij alles stelt wat men ongeluk kan noemen.

Men ziet dat er wel eenige reden voor is, van Australië te spreken als van de »verkeerde wereld”. Maar die verkeerde wereld is niettemin voor de wetenschap zeker het interessantste land, waar de uitgestorven vormen van planten en dieren het langst bewaard zijn gebleven.

J. H. V. B.